

**II Міжнародна науково-практична конференція
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

спілкування, яка буда б зрозумілою всім. Але це суспільство здатне, якщо ті, хто тримає владу побажають цього, змінити стигматизуюче ставлення до інвалідів. Така соціальна модель перетворює інвалідність на політичне питання, але також наголошує, що ця проблема може бути вирішена завдяки колективним зусиллям, навіть тоді, коли людина залишається з валами на все життя.

Отже, групова соціальна робота з людьми з особливими потребами та їхнім найближчим середовищем – важливий аспект соціальної роботи, який характеризується можливостями групової взаємодії у покращенні соціального та психологічного самопочуття особистості, розвитку внутрішнього потенціалу і свідомого ставлення до себе, свого життя і оточення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фирсов М. В. Психология социальной работы: содержание и методика психосоциальной практики: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведения / М. В. Фирсова, Б. Ю. Шапіро. – М. : Изд. центр «Академия», 2002. – С. 162-176.
2. Социальная работа: Учеб. пособие. – 2е изд., перераб. и доп. / Под общей редакцией проф. В. И. Курбатова. – Ростов н/Д : Феникс, 2003. – С. 419-420.
3. Мюлендер О. Самокерована групова робота / О. Мюлендер, Д. Уорд. – К., 1996. – 176с.
4. Тюпля Л. Т. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. – 2ге вид., перероб. і доп. / Л. Т. Тюпля, І. Б. Іванов. – К.: Знання, 2008. – С. 285-288.
5. Фирсов М. В., Студенова Е. Г. Теория социальной работы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведения / М. В. Фирсова, Е. Г. Студенова. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – с. 418

*Науковий керівник: Новікова Н.Є.
ст. викл.*

УДК 530.330(043.2)

Шевченко Ю.Р.,
Національний авіаційний університет, Київ

КЛАСИФІКАЦІЯ ТИПІВ СТАРОСТІ, ПОВЕДІНКА ЛЮДЕЙ РІЗНИХ ТИПІВ

Характеристика особистісних змін у період старості дуже часто пов'язана з відтворенням негативних властивостей, які складають специфічний «психологічний портрет». Як правило, йдеться про зниження самооцінки,

II Міжнародна науково-практична конференція ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

невпевненість у собі, незадоволеність собою; страхи самотності, безпорадності, бідності та смерті; дратівливість, відлюдкуватість, песимізм, зниження інтересу до нового і як наслідок – егоїзм, егоцентризм, надто підвищена увага до свого тіла, які зумовлюють дріб'язковість, скупість, знижену ініціативність людей похилого віку

У старості важливі не лише зміни, які відбуваються з людиною, але й ставлення людини до цих змін. Ф.Гізе виокремлює три типи особистості літньої людини і ставлення до старості:

1. Негативіст. Людина похилого віку, яка заперечує прояви власного старіння та немічності

2. Екстравертований. Людина, що визнає настання старості, яка ідентифікується в процесі спостереження за навколишнім світом, особливо після виходу на пенсію.

3. Інтровертований. Особистість, яка надзвичайно болісно переживає процес старіння, характеризується послабленням інтересу до нового, пожвавленням спогадів про минуле, цікавістю до питань метафізики, ослаблення мемоцій та сексуальних проявів, вираженим прагненням до спокою.

Дуже цікавою є класифікація соціально-психологічних типів тарості І. С. Кона:

1. Активна, творча старість, коли людина після виходу на пенсію продовжує брати участь у громадському житті, вихованні молоді тощо.

2. Старість з оптимальною соціальною і психологічною пристосованістю, коли енергія літньої людини спрямована на влаштування власного життя – матеріальне благополуччя, відпочинок, розваги та самоосвіта – сфери життя, для яких раніше не вистачало часу.

3. «Жіночий» тип старіння. В цьому випадку основним центром активності літньої людини стає сім'я (хатня робота, сімейні проблеми, виховання онуків). Так як кількість домашніх турбот ніколи не зменшується, представники даного типу не мають часу сумувати і впадати в депресивні стани, але задоволеність життям у них нижча, ніж у двох попередніх групах.

4. «Чоловічий» тип старіння. Представники даного типу отримують моральне задоволення та відчуття наповненості життя, піклуючись про власне здоров'я, що стимулює різні види активності.

Запропонована класифікація Д. Б. Бромлей виокремлює п'ять типів пристосування особистості до старості:

1. Конструктивний тип, коли літні люди внутрішньо врівноважені, мають гарний настрій, задоволені емоційними контактами з навколишнім світом.

**II Міжнародна науково-практична конференція
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

---

2. Залежний тип. Людина, яка є залежною від партнера чи дітей, має низький рівень домагань, завдяки чому, з великою охотою припиняє професійну діяльність.

3. Захисний тип, для якого характерні надмірна емоційна стриманість, прямолінійність вчинків та звичок, прагнення до самозабезпечення, небажання приймати допомогу інших людей. Люди, які мають захисне ставлення до старості зі значними труднощами (при зовнішньому тиску), залишають професійну діяльність.

4. Агресивно-звинувачувальний тип. Люди з таким ставленням агресивні та дратівливі, прагнуть перекласти відповідальність за власні невдачі на інших людей, не зовсім адекватно оцінюють навколишній світ. Вони характеризуються гострими реакціями страху, відмовляються прийняти свою старість, з тривогою відзначають поступову втрату життєвих сил. Ці властивості поєднуються з ворожим ставленням до молодих людей, яке іноді переноситься на весь «новий та ворожий світ». Такий бунт проти власної старості парадоксально поєднується з сильним страхом смерті.

5. Самозвинувачувальний тип. Представники даного типу намагаються уникати спогадів, оскільки в їхньому житті було багато невдач та труднощів. Вони пасивні, не бунтують проти власної старості, покійно приймають будь-які життєві зміни. Неможливість задовольнити потребу в любові є причиною виникнення депресій та претензій до себе. Завершення життя сприймається такими людьми як звільнення від страждань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Введення у соціальну роботу: навчальний посібник / Бойко А.М., Грига І. М., Кабаченко Н. В., Кравченко Р. І., Полтавець Д. В., Семигіна Т. В. та ін. – К. : Фенікс, 2008. – 288 с.

2. Гериатрия: Учебное пособие / Под ред. Д.Ф.Чеботарева. – М. : Медицина, 1990. – 240 с.

3. Елютина М.Э. Социальная геронтология: Учеб.пособие для студентов, аспирантов, преподавателей соц.-гуманитар.специальностей / М.Э.Елютина, Э. Е. Чеканова; Саратов.гос.ун-т. – Саратов: СГТУ, 2001. –168 с.

4. Краснова О. В. Социальная психология старения: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений / А. Г. Лидерс. – М. : Академия, 2004. – 288 с.

*Науковий керівник: Петренко Т.В.,
канд. пед. наук, доцент*